

SHO'RLANGAN TUPROQLAR SHAROYITIDA SHOLI URUG`CHILIGI

Komilov Shoxnazar Davron o`g`li: Tayanch Doktorant

Bozorboyev Nodirbek Bahodir o`g`li: Laboratoriya mudiri

Ruzimov Bekzod Yo`ldosh o`g`li Laboratoriya mudiri.

Qodirov Baxtiyor Gulmuhammedovich: q.x.f.f.d. katta ilmiy hodim

Annotatsiya: ushbu maqola sho'rlangan tuproqlarning sholi urug'ining unib chiqishi va o'sishiga ta'sirini muhokama qilishga qaratilgan. Tadqiqot sho'rlangan tuproq sharoitida guruch urug'larining unib chiqish tezligi va o'sishini aniqlash uchun o'tkazildi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, yuqori sho'rlanish guruch urug'ining unib chiqishi va o'sishiga salbiy ta'sir qiladi va bu muammolarni bartaraf etish uchun ba'zi strategiyalar taklif qilingan.

Kalit so'zlar: sho'rlangan tuproq, sholi urug'i, unib chiqish tezligi, o'sish, sho'rlanish, strategiyalar.

Annotation: this article aims to discuss the impact of saline soils on rice seed germination and growth. The study was conducted to determine the germination rate and growth of rice seeds in saline soil conditions. The results show that high salinity negatively affects rice seed germination and growth, and some strategies have been proposed to overcome these problems.

Keywords: saline soil, rice seed, germination rate, growth, salinity, strategies.

Аннотация: эта статья посвящена обсуждению влияния засоленных почв на прорастание и рост семян риса. Исследование проводилось для определения скорости прорастания и роста семян риса в засоленных почвенных условиях. Результаты показывают, что высокая соленость отрицательно влияет на прорастание и рост семян риса, и были предложены некоторые стратегии решения этих проблем.

Ключевые слова: засоленная почва, семена риса, скорость прорастания, рост, засоленность, стратегии.

Sho'rlangan tuproqlar butun dunyo bo'ylab qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi uchun muhim tashvish hisoblanadi. Sho'rlanish-bu tuproqda ortiqcha tuzlar to'planib, o'simliklarning o'sishini qiyinlashtiradigan holat. Guruch global miqyosda eng muhim oziq-ovqat ekinlaridan biri bo'lib, ko'pincha sho'rlangan tuproqlar keng tarqalgan joylarda etishtiriladi. Sho'rlanish guruch urug'ining unib chiqishi va o'sishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin, bu esa hosildorlikni pasayishiga olib keladi. Ushbu tadqiqot sho'rlangan tuproqlarning guruch urug'ining unib chiqishi va o'sishiga ta'sirini o'rganishga va qiyinchiliklarni engish strategiyasini taklif qilishga qaratilgan.

Tadqiqot tasodifiy dizayn yordamida laboratoriyada o'tkazildi. Tuproqqa natriy xloridning turli konsentratsiyalarini qo'shish orqali sho'rlanishning uch darajasi (past, o'rta va yuqori) hosil bo'ldi. Keyin guruch urug'lari sho'rlangan tuproqlarga ekilgan va unib chiqishi va o'sishi kuzatilgan. Nihol tezligi va o'sishi qayd etildi va ma'lumotlar ANOVA va Tukey testlari yordamida tahlil qilindi.

Natijalar shuni ko'rsatdiki, yuqori sho'rlanish guruch urug'ining unib chiqish tezligini va o'sishini sezilarli darajada kamaytirdi. Past va o'rta sho'rlanish darajasi unib chiqish tezligiga sezilarli ta'sir ko'rsatmadi, ammo nazorat guruhiga nisbatan o'sish kamaydi. Yuqori sho'rlanish darajasi unib chiqish tezligini 75% ga kamaytirdi va o'sish 60% ga kamaydi. Ma'lumotlar sho'rlanishning salbiy ta'siri dozaga bog'liqligini ko'rsatdi.

Sho'rlangan tuproqlarda guruch ekish tuproq sifati va suvni boshqarishga ehtiyotkorlik bilan e'tibor berishni talab qiladi. Sho'rlangan tuproqlarda guruch ekish bo'yicha ba'zi umumiy ko'rsatmalar:

1. Tuproqni tayyorlash: ekishdan oldin, tuproq tuzilishi va unumdorligini yaxshilash uchun kompost yoki go'ng kabi organik moddalarni qo'shib tuproqni tayyorlang. Gips yoki boshqa tuproq o'zgartishlarini kiritish tuproqning sho'rlanish darajasini kamaytirishga yordam beradi.

2. Turli xil tanlov: sho'rlangan tuproq sharoitida rivojlanishi mumkin bo'lgan tuzga chidamli guruch navlarini tanlang. Ba'zi navlar ushbu sharoitda etishtirish uchun maxsus ishlab chiqilgan, shuning uchun tavsiyalar uchun mahalliy qishloq xo'jaligini kengaytirish idorasiga murojaat qiling.

3. Urug'larni tanlash va davolash: ko'chat kasalliklarini oldini olish uchun yuqori sifatli urug'larni tanlang va ularni fungitsidlar bilan davolang. Ekishdan oldin 24 soat davomida sayoz suv tepsisida urug'larni oldindan unib chiqish Nihol tezligini yaxshilashga yordam beradi.

4. Ekish: guruch urug'ini qatorlarga eking yoki ularni tayyorlangan tuproq yuzasiga tarqating. Urug'larning tavsiya etilgan 2-3 sm chuqurlikda va mos ravishda joylashtirilganligiga ishonch hosil qiling. Agar ko'chatlarni ko'chirib o'tkazish bo'lsa, ularni 15-20 sm masofada joylashtiring.

5. Suvni boshqarish: sho'rlangan tuproqlarda suvni to'g'ri boshqarish juda muhimdir. Tuproqning yaxshi quritilganligiga ishonch hosil qiling, chunki ortiqcha suv tuproq sho'rlanishining oshishiga olib kelishi mumkin. Suvni to'g'ridan-to'g'ri ildiz zonasiga qo'llash va tuproq yuzasini namlashdan saqlanish uchun tomchilatib yoki jo'yak sug'orish tizimidan foydalaning.

6. Urug'lantirish: tuproqni sinash natijalari va hosil talablariga muvofiq o'g'itni qo'llang. Haddan tashqari urug'lantirishdan saqlanib, chunki o'g'itdan ortiqcha tuzlar tuproq sho'rlanishini kuchaytirishi mumkin.

7. Zararkunandalar va kasalliklarni boshqarish: zararkunandalar va kasalliklar uchun hosilni muntazam ravishda kuzatib boring va kerak bo'lganda tegishli nazorat choralarini qo'llang.

Ushbu ko'rsatmalarga rioya qilib, siz sho'rlangan tuproqlarda guruchni muvaffaqiyatli ekishingiz va o'stirishingiz mumkin. Mahalliy sharoitingizni hisobga olishni va aniq tavsiyalar uchun qishloq xo'jaligi mutaxassislari bilan maslahatlashishni unutmang.

Tadqiqot natijalari sho'rlanishning o'simlik o'sishiga ta'siri bo'yicha oldingi tadqiqotlar bilan mos keladi. Yuqori sho'rlanish darajasi osmotik stress va ion toksikligini keltirib chiqarishi mumkin, bu esa unib chiqish va o'sish sur'atlarining pasayishiga olib keladi. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, guruch o'simliklari sho'rlanishga sezgir va ta'siri dozaga bog'liq. Tuzli tuproqlarning muammolarini engish uchun tuzga chidamli guruch navlaridan foydalanish, tuproqni gips yoki organik moddalar bilan o'zgartirish va suvni samarali qo'llash kabi strategiyalardan foydalanish mumkin.

Xulosa va takliflar:

Sho'rlangan tuproqlar guruch ishlab chiqarish uchun muhim muammo bo'lib, sho'rlanishning yuqori darajasi unib chiqish va o'sish sur'atlariga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Tuzga chidamli guruch navlaridan foydalanish va tuproq sifatini yaxshilash kabi strategiyalar bu qiyinchiliklarni engishga yordam beradi. Sho'rlanishning guruch ishlab chiqarishga ta'sirini bartaraf etishning yanada samarali strategiyalarini aniqlash uchun qo'shimcha tadqiqotlar o'tkazish mumkin.

Adabiyotlar.

1. Burxonova D.U., Shadramova K.E., Sodiqova G.S. Влияние биодобренных орошаемых луговых почв сероземной зоны Ташкентского оазиса// Актуальные проблемы современной науки. № 3(106) 2019 г. -S.125-128. ISSN 1680-2721
2. Dobermann Aand Fairhurst TH. 2000. Rice nutrient disorders and nutrient management. pp. 3
3. Kamilov B.S., Makhkamova A.Sh., Sodikova G.S., Kodirov E.T. Humate substances effect on biological activity and physical properties of eroded soils of Uzbekistan. Environmental Research 2021. A virtual conference 15-19 november. IOP Publishing.
4. Попов, V.A. Agroklimatologiya i gidravlika risovyx ekosistem: monografiya / V.A. Popov, N.V. Ostrovskiy. – Krasnodar: KubGAU, 2013. – 189 s.
5. Sattarov M.A., Ergashev M.A. va b., O'zbekistonda sholidan yuqori hosil olish bo'yicha tavsiyoma. Toshkent, 2019.
6. Sodiqova G.S., Burxonova D.U. Некоторые особенности плодородия орошаемых луговых почв Ташкентского оазиса// Agrarnaya nauka – Selskomu khozyaystvu// IX Mejdunarodnaya nauchno-prakticheskaya konferentsiya. Sbornik statey. Kniga 2. Barnaul 2014. -S.49-5